

ISSN: 1309 4173 / (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume: 15, Issue: 1, February 2023

www.historystudies.net

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA YENİ BİR YAKLAŞIM: FAO-TÜRKİYE MÜNASEBETLERİ (1948-1960)

A New Approach in Turkish Foreign Policy: FAO-Türkiye Relations (1948-1960)

Doç. Dr. Nadir YURTOĞLU

Kastamonu Üniversitesi

nyurtoglu@kastamonu.edu.tr

Makale Türü-*Article Type* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 28.10.2022
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 15.02.2023
DOI Number : 10.9737/hist.2023.1123

Atıf – Citation:

Nadir Yurtoğlu, "Türk Dış Politikasında Yeni Bir Yaklaşım: Fao-Türkiye Münasebetleri (1948-1960)", *History Studies*, 15/1, Şubat 2023, s.205-224.

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA YENİ BİR YAKLAŞIM: FAO-TÜRKİYE MÜNASEBETLERİ (1948-1960)

A New Approach in Turkish Foreign Policy: FAO-Türkiye Relations (1948-1960)

Doç. Dr. Nadir Yurtoğlu

Öz

Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütüne (FAO) üye olduğu 6 Nisan 1948'den 1960 yılına kadar Türk-FAO ilişkileri ve bu ilişkilerin tarım ekonomisine olan yansımaları çalışmanın konusunu teşkil etmektedir. Konu, FAO'nun amaç, görev ve temas ettiği kuruluşlar; FAO Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezi'nin Türkiye'de kuruluş çalışmaları ve faaliyetleri; Türk-FAO ilişkileri içerisinde diğer faaliyetler ile sınırlandırılarak üç dönem halinde ele alınmıştır. Çalışmanın kaynak materyalini, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Belgeleri, resmi yayınlardan; TBMM Zabıt Ceridesi, kanunlar ve tutanak dergileri, Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi ve Ayın Tarihi ile dönemin süreli yayımları arasında bulunan ekonomi dergilerinin makaleleri oluşturmaktadır. Konu incelenirken, Türk-FAO münasebetlerinin bölge ve Dünya ülkelerine sağladığı katkılar göz önüne alınarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmadan elde edilen sonuçlar şunlardır: Türkiye'nin FAO'ya üye olduğu tarihten itibaren bu kuruluşun içerisinde yer aldığı yurt içi ve yurt dışı, ziraat, hayvancılık ve ormancılığı ilgilendiren birçok alanda uluslararası kongre, konferans ve toplantılara katılarak kendini geliştirmesi, ülkenin tarım ekonomisine katkılar sağlanmasına yol açmıştır.

Anahtar kelimeler: Tarım, Birleşmiş Milletler, FAO, Gıda, Akdeniz Yetiştirme Merkezi

Abstract

This study examines the Türkiye-Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) relations from 6 April 1948, when Türkiye became a member to FAO, to 1960 and the reflections of these relations on agricultural economy. The subject is limited to the goal of FAO, its duties, institutions it contacts with; the foundation purposes and activities of Mediterranean Cultivation Center at Development Projects Economic Analysis Institute in Türkiye within the scope of the Türkiye-FAO relations and other activities conducted within the framework of the Türkiye-FAO relations and addressed under three periods. The source materials of the study are Prime Ministry Republic archive documents, official publications such as Grand National Assembly of Türkiye's (TBMM) proceedings of memorandum, laws, journals of official reports, Official Gazette of Republic of Türkiye, *Ayın Tarihi* journal (government's dating publication), and articles from the economics magazines of the period. The relevant evaluations have been made considering the contributions of the Türkiye-FAO relations to the countries in the region and in the world. The study has found out that Türkiye developed itself by participating in international congresses, conferences, and meetings concerning agriculture, animal husbandry, and forestry and involving FAO that were held inside and outside the country as of the time it became a member to FAO, which made contributions to the economy of the country.

Keywords: Agriculture, United Nations, FAO, Food, Mediterranean Cultivation Center

Giriş

Dünyada tarım ve gıdayı takip etmek amacıyla bir teşkilatlanma fikri 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede 1905’de Roma’da toplanan konferans neticesince *Uluslararası Tarım Enstitüsü*nün teşkiline karar verilmiştir. Bu kuruluş İkinci Dünya Savaşında faaliyetini durdurup FAO’ya yetkilerini devrettiği 1948’e kadar varlığını sürdürmüştür.¹

İnsanın refahı ve dünya barışının da temeli olarak değerlendirilen gıdanın temininde ortaya çıkan sorunları belirlemek amacıyla 1943 yılının Mayıs ayında ABD’nin Virginia Eyaletinin Hot Springs şehrinde 44 ülke temsilcisinin bir araya gelmesiyle şu karara varılmıştır:²

1. Küresel nüfusun üçte ikisi çiftçi olmasına rağmen, yeterli miktarda gıda maddesi bulunamamaktadır.
2. Dünyanın üçte ikisi yetersiz beslenmektedir.
3. Belirli dönemlerde insanlar açlıktan ölmektedir.

Bu nedenle, gerekli özellikte ve yeterli miktarda gıda temin edilirse sağlık ve refah düzeyi yükselir. Farklı yöntemlerle gıda maddelerinin meydana getirilebilmesi, çiftçilerin modern üretim yollarını kullanmalarına bağlıdır.

Hot Springs Konferansı tavsiyeleri gereğince Temmuz 1943’de oluşturulan *Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Ara Komisyonu*, besin, ziraat, orman ve balıkçılık konularına eğilerek dünya çapında bir örgütün teşkili için harekete geçmiştir. Konferansa iştirak eden her devlet, bir katılımcısını bu ara teşekküle tayin ederken, çalışmaları ülkelerin sekreterlik, ekonomi, beslenme, gıda, orman, istatistik ve tarım komiteleri desteklemiştir. Akabinde hazırlanan *Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı Anayasası* hükümetlerin onayına sunulmuştur. 16 Ekimden 1 Kasım 1945’e kadar Kanada’nın Quebec şehrinde 42 ülkenin bu anayasayı onaylanması ile FAO (Food and Agricultural Organization Of The United Nation) Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, faaliyete geçmiştir.³

Türkiye’de tarım ve gıda üretimi hakkında çeşitli akademik çalışmalar yapılmasına rağmen, FAO’nun kuruluş ve bu ülkeyle münasebetlerine değinilmemesinin eksiklik olması bu çalışmanın yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Ayrıca FAO’nun Türkiye’nin gıda, tarım ve ormancılık sorunlarıyla mücadelesine ne tür destekler sağladığı ve söz konusu desteğin sonuçlarının tespiti de bu çalışmanın yapılmasının başlıca amaçları arasında yer almıştır.

1. FAO’nun Amaç, Görev ve Temas Ettiği Kuruluşlar

Birleşmiş Milletler’e bağlı kuruluşlar arasında bulunan FAO, gıda ve tarımla ilgili yaptığı faaliyet ve besin güvenliği hedefiyle şu görevleri yerine getirmeye çalışmıştır:⁴

1. Gıda ve tarım hakkında topladığı bilgiyi değerlendirip dağıtmak,
2. Beslenme ve tarım bilgilerini sosyal, ekonomik ve teknolojik araştırmaların ulusal ve uluslararası boyutta uygulanmasında kullanmak

¹ “Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)”, www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-gida-ve-tarim-orgutu-fao.tr.mfa, Erişim Tarihi: 26.09.2022.

² İsmail İşmen, “FAO Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı”, *Türk Ekonomisi*, S. 100, Yıl: 9, Ekim 1951, s. 301.

³ Mehmet Ali Bağana, “Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu, FAO”, *Tarım Bakanlığı Dergisi*, S. 7, Yıl: 2, Nisan 1948, s. 4.

⁴ İşmen, *agm*, s. 301-303; Turgut Fazlı Gelegen, “FAO, Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Teşkilatı”, *Toprak Mahsulleri Ofisi*, S. 2, Yıl: 1, Mayıs 1955, s. 51-53.

3. Tarım ve gıda ürünlerinin artırılmasını teşvik etmek,
4. Doğal zenginlikleri koruma ve üretimi artırmak için yeni yöntemler ortaya koymak,
5. Gıda ve tarım maddelerinin üretim, dağıtım ve pazarlanmasına rehberlik etmek,
6. Tarım kredisi sağlamak için izlenmesi gereken yöntemleri tespit etmek,
7. Gıda ve tarım hakkındaki anlaşmalarda, yararlanılacak ölçütler hakkında tavsiyelerde bulunmak,
8. Ükelere gıda ve tarım konularında teknik yardımlarda bulunmak,
9. Gıda, tarım ve özel hayat oluşturma konularında ülke yöneticileriyle işbirliğine gidip hazırladığı rapor ile kalkınmasına yardım etmek,
10. Anlaşmasında belirlediği çalışma şekliyle amaç ve prensiplerini uygulamaya koymak.

Birleşmiş Milletler Teşkilatı Ekonomi ve Sosyal Konseyine bağlı bir ihtisas teşekkülü olan FAO'nun birçok kuruluşla bağlantısı bulunmaktadır. Bunlar; Birleşmiş Milletler, ITO (International Trade Organization) *Milletlerarası Ticaret Örgütü*⁵; ILO (International Labour Organization) *Milletlerarası Çalışma Örgütü*⁶; UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) *Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü*dür. Ayrıca WHO (World Health Organization) *Dünya Sağlık Örgütü*'yle IBRD (International Bank for Reconstruction and Development) *Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası* da FAO ile ilişkisi içerisinde yer almıştır.⁷

Öte yandan FAO, ECE (Economic Commission for Europa) *Avrupa Ekonomik Komisyonu*; ECAFE (Economic Commission for Asia and the Far East) *Asya ve Uzak Doğu Ekonomik Komisyonu*; ECLA (Economic Commission for Latin America) *Latin Amerika Ekonomik Komisyonu* ile de işbirliğine gitmiştir.⁸

Bu müessese, her üye ülkenin birer oy hakkına sahip olduğu belirli zamanlarda toplanılan konferanslar yoluyla idare edilmiştir. 1945 yılının Ekim ayında Qubec'te yapılan ilk FAO konferansını, Eylül 1946'da Kopenhag, Ağustos-Eylül 1947'de Cenevre, Kasım 1948'de Washington ve Kasım-Aralık 1949'da yine Washington toplantıları izlemiştir. Son toplantıda, konferansların iki yılda bir yapılması kararlaştırılmışsa da, üye ihtiyacı ve çoğunluğun sağlanmasıyla bu süre tamamlanmadan da *FAO Fevkalade Konferansı* adı altında oturumların gerçekleştirilebileceği tespit edilmiştir. 1949 toplantısı akabinde, FAO Konferansı 1951'de Roma'da düzenlenmiştir. Konferansın oturumlarında *Dünya Gıda Konseyi* adı verilen FAO Konsey Teşkilatının idari kolu faaliyete geçmiştir. Bu konsey 18 üye devletin temsilcilerinden meydana gelmiştir. Bu dönemde Konferansın görevlendirdiği genel direktörlerin, çalışmalarını yürüttüğünü, 1948-1954 döneminde Norris E. Dodd'un genel direktör görevini yerine getirmesinden anlıyoruz.⁹

⁵ Milletlerarası Ticaret Örgütü ve 1946 yılı yaz aylarında yapılacak Milletlerarası Ticaret ve İş Konferansı hakkında ayrıntılı bilgi almak için Bk. Şefik Bilkur, "Milletlerarası Ticaret ve İş Konferansı", *Türk Ekonomisi*, S. 33, Yıl: 4, Mart 1946, s. 81-88.

⁶ Milletlerarası Çalışma Örgütü'nün çalışma şekli ve amacı hakkında ayrıntılı bilgi almak Bk. Hüseyin Avni Göktürk, "Milletlerarası Çalışma Teşkilatı", *İktisadi Yürüyüş*, C. 8, S. 172, Yıl: 8, 18 Şubat 1947, s. 6, 26; Muhlis Fer, "Milletlerarası Çalışma Teşkilatı ve Faaliyeti", *Türk Ekonomisi*, S. 89, Yıl: 8, Kasım 1950, s. 251-256.

⁷ İmar ve Kalkınma Bankası hakkında ayrıntılı bilgi almak için Bk. Mehmet Ertuğruloğlu, "İmar ve Kalkınma Bankası", *Türk Ekonomisi*, S. 89, Yıl: 8, Kasım 1950, s. 263-271.

⁸ İşmen, *agm*, s. 303.

⁹ İşmen, *agm*, s. 303; Türkiye'nin FAO'ya üye olmasından önce 20 Mayıs 1946 tarihinde düzenlenen Avrupa Fevkalade Ekonomi Komitesi Heyeti Washington Toplantısına temsilci olarak Fikri Diker görevlendirilmiş, Washington Ticaret

2. FAO, Kalkınma Projeleri İktisadî Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezi'nin Türkiye'de Kuruluş ve Faaliyetleri

FAO kuruluşunu tamamladıktan sonra gıda ve beslenmede sıkıntı yaşamamak ve ülkelerin iktisadi kalkınmalarını hızlandırmak amacıyla çeşitli merkezler teşkil etmiştir. Bunlardan biri de Kalkınma Projeleri İktisadî Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezi olmuştur. 1950'de Pakistan'da açılan *Asya Yetiştirme Merkezi*'nin, Türkiye'deki *Akdeniz Yetiştirme Merkezi*'nin öncüsü olduğu bilinmektedir.¹⁰ Pakistan Hükümeti, proje hazırlama ve ekonomik değerlendirmenin modern yöntemlerini öğretmesi bakımından Asya Yetiştirme Merkezi'nin iyi hizmet verdiğini düşünerek FAO'dan bu tür kuruluşların teşkil edilmesini talep etmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de Akdeniz Yetiştirme Merkezi'nin açılması için Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından biri masraf ve gelirlerin değerlendirilmesi, diğeri de finansman alanında olmak üzere iki uzman görevlendirilmiştir. Merkezin faaliyetlerine ise Portekiz, Yugoslavya, Yunanistan, Malta, Kıbrıs, İsrail, Sudan, Tunus, Fas, Fransa ve Türkiye'nin katılacağı duyurulmuştur.¹¹

Hazırlıkların tamamlanması ardından Akdeniz ülkelerinin ekonomik kalkınmasını hızlandırmak amacıyla Türk Hükümeti, FAO, Birleşmiş Milletler ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası yetkililerinin iştirakiyle *Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezi* kurulmuştur. Bu merkezin aldığı kararla, Ekonomi ve Ticaret Bakanı Muhlis Ete, İstatistik Genel Müdürü Şefik Bilkur, FAO Yetkilisi M. Ezekiel ve Akdeniz ülkelerinin temsilcilerinin bir araya gelmesiyle 1 Ekim 1951'de Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde bir toplantı yapılmıştır. Toplantının hemen ardından tarım kalkınma plan ve projelerini hazırlamak ve uzman yetiştirilmesini sağlamak amacıyla 2 Ekimde Akdeniz Yetiştirme Merkezi çalışmalarına başlamıştır.¹²

Ekonomi ve Ticaret Bakanı ve Akdeniz Yetiştirme Direktörü Muhlis Ete, 1 Ekimde Merkezin açılışında yaptığı konuşmada; Birleşmiş Milletlerin faaliyet alanlarına giren icraatlardan kalkınma projelerinin iktisadi tahlillerini yapmak amacıyla Yetiştirme Merkezlerinin kurulduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda 1950'de Asya ülkelerinin sosyal ve iktisadi kalkınmalarına yardım etmek amacıyla Pakistan'ın Lahor şehrinde Asya Yetiştirme Merkezi'nin açılmasının buna örnek teşkil ettiğini söylemiştir. Ete, Türk Hükümeti, FAO, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası ve Birleşmiş Milletler arasında 14 Nisan 1951'de Ankara'da imzalanıp 29 Haziran 1951'de TBMM tarafından onaylanan anlaşmanın yapılan bu çalışmaların alt yapısını teşkil ettiğini de sözlerine ilave etmiştir. Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsünün meydana getirdiği Yetiştirme Merkezlerinin birçok bakımdan ülkelere yarar sağladığı da yine Ete'nin konuşmasının ayrıntılarında yer almıştır.¹³

Ateşesi İsmail Kavadar'ın kendisiyle işbirliği yapması uygun görülmüştür. BCA, Yer Bilgisi: 30-10-0-0/229-539-11, Tarih: 09.05.1946.

¹⁰ Pakistan'ın Lahor kentinde *İktisadi Kalkınma Planları Tetkik Semineri* adı altında düzenlenecek Uzakdoğu ülkelerinden yedişer kişinin katılacağı Asya Yetiştirme Merkezi faaliyetleri İstatistik Genel Müdürü Şefik Bilkur'un 19 Mayıs 1950 tarihinde New York'tan Türkiye'ye yaptığı bir Radyo konuşmasında dile getirilmiştir. Bu konuşmanın ayrıntıları için Bk. Şefik Bilkur, "İstatistik Genel Müdürünün Amerika Tetkikleri", *Türk Ekonomisi*, S. 85, Yıl: 8, Temmuz 1950, s. 161-162.

¹¹ "Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Açılışı", *Türk Ekonomisi*, S. 100, Yıl: 9, Ekim 1951, s. 299-300.

¹² Necmi Çelikel, "Ayn Ekonomik Olaylar Kronolojisi", *Türk Ekonomisi*, S. 101, Yıl: 9, Kasım 1951, s. 344; Fuad Çobanoğlu, "Akdeniz Yetiştirme Merkezi ve İktisadi Kalkınmamız", *Türk Ekonomisi*, S. 110, Yıl: 10, Ağustos 1952, s. 239; *Ayn Tarihi*, No: 214, Yıl: 30 Eylül 1951, s. 52.

¹³ "Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Açılışı", s. 291-292; Necmi Çelikel, "Ayn Ekonomik Olaylar Kronolojisi", *Türk Ekonomisi*, S. 101, Yıl: 9, Kasım 1951, s. 344; Türkiye Hükümeti, FAO, Birleşmiş Milletler ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında, 29 Haziran 1951 tarih ve 5801 sayılı *Akdeniz Mıntıkası Memleketlerine Bâzi Teknik Yardımlar Teminine Dair Anlaşmanın Onanması Hakkındaki Kanun* ve bu kanunun görüşmeleri için Bk. TBMM, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 9, C. 33, 29.06.1951, s. 852; *Resmi Gazete*, S. 7851,

Ete'nin ardından söz alan Akdeniz Yetiştirme Yardımcı Direktörü Şefik Bilkur, konuşmasının tamamını teknik yardım konusuna ayırmıştır. Bilkur'a göre, az gelişmiş ülkeler, tarımı yeni projelerle kalkındırılabilir. Bu nedenle tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi başta olmak üzere, iskân sorunları, sulama tesisi, enerji santrali ve karayollarının inşası projelerinin seminer çalışmasının konularını oluşturmuştur. Yine Bilkur'a göre, az gelişmiş ülkelerde yapılacak proje teklifi fazlalığının milyonlarca lirayı gerektirmesi, bunlardan hangilerine öncelik verileceğinin tespitinde Akdeniz Yetiştirme Merkezi'nin yardımını zaruri hale getirmiştir.¹⁴

Şefik Bilkur'un ardından kürsüye gelen FAO Ekonomi Şubesi Müdür Yardımcısı Dr. M. Ezekiel, ABD'nin doğrudan yaptığı ekonomik yardımların tamamlanmak üzere olduğu bir süreçte Türkiye'deki bu etkinliğin anlamlı hale geldiğini ileri sürmüştür. Bilkur'a göre, kalkınmada yabancı yatırımlara ihtiyaç duyan ülkeler özel kaynak ya da uluslararası finans kuruluşlarına başvurmak zorunda kalabilecektir. Bu nedenle adı geçen ülkeler kaynaklarını verimli şekilde kullanmaya uygun, titizlikle hazırlanmış ve mali bakımdan sağlam, projeler düzenlemelidir. FAO'nun bu ihtiyacına cevap vermek üzere Birleşmiş Milletler, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası ile Pakistan Hükümetinin iştirakiyle 1950'de uluslararası ilk yetiştirme merkezi açılmıştır. Bu merkezin faaliyete geçmesindeki amaç; iktisadi kalkınma projelerinin formüle edilip masraf ve gelirlerinin tahmin edilmesinin yanı sıra bu projelerin ulusal ve uluslararası kurumların taleplerine uygun olarak hazırlanmasına yarayacak gerekli bilgileri öğretmek üzere sorumlu memurlar yetiştirmektir. Yine Bilkur'a göre, Asya'da açılan Yetiştirme Merkezinin çalışma alanları arasında ziraatla birlikte tarım sanayi, piyasaya mal sürme ve nakliyat projeleri de yer almaktadır.¹⁵

3 Ekim 1951 tarihine gelindiğinde Akdeniz Yetiştirme Merkezi'nin programı kapsamında Anadolu'nun çeşitli yörelerine 5 günlük bir gezi düzenlenmiştir. Seminer Yardımcı Direktörü Şefik Bilkur'un başkanlığında Ankara'dan Kırşehir'e ve oradan da Kayseri'ye uğrayarak şehir hakkında bilgi alıp 40 bin dekarlık Karasaz bataklığının kurutulması çalışmalarını gören yerli ve yabancı delegelerden müteşekkil 60 kişilik heyet, buradaki temaslarının ardından bir sonraki gün Niğde'ye vararak il valisinden elmacılığın inkişafı hakkında bilgiler almıştır. Niğde'den sonra Mersin'e hareket ederek Alata Ziraat ve Bahçivanlık Okulunu ziyaret eden topluluk buradan narenciye bahçelerine geçerek incelemelerde bulunmuştur. Mersin'e birkaç saatlik ziyaretin akabinde Adana'ya ulaşan Akdeniz Yetiştirme Merkezi üyeleri, bu şehirdeki çalışmalarını yerinde görebilmek amacıyla Seyhan Regülatörü ve inşa halindeki seddelerde yaptıkları incelemelerin ardından ziraat okulunda misafir edilmiştir. Ertesi günü Ali Fakı Sulu Ziraat Deneme İstasyonu ve Çukurova Harasında da incelemelerini sürdürüp atıcılık ve sığırcılık konusunda bilgilendirilen ve geceyi de bu harada geçiren Akdeniz Yetiştirme Merkezi üyeleri buradan Bor'a hareketle Koçaş Ziraat Okulu ve Çiftliğinde Niğde valisi tarafından ağırlandı. 5 günlük incelemelerin ardından Ankara'ya dönen yerli ve yabancı üyelerden müteşekkil 60 kişilik heyet, Yetiştirme Merkezindeki kurs ve seminer çalışmalarına devam etmiştir.¹⁶

Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezi'nin, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesindeki etkinlikleri 20 Aralık 1951'de yapılan kapanış konuşmaları ile

4 Temmuz 1951; TBMM, *Tutanak Dergisi*, Dönem: 9, Toplantı: 1, C. 3, 96. Birleşim, 29.06.1951, s. 444; Kurucu Meclis, *Tutanak Dergisi*, Masraf Bütçeleri, 20.02.1961, S. Sayısı: 2, s. C/55.

¹⁴ "Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Açılışı", s. 297-298; Türkiye'nin kalkınma hamlesi ve gelişiminde ekonomi programının önemi ile ilgili bilgi almak için Bk. Muhlis Ete ve Şefik Bilkur, "Türkiye İçin Bir Ekonomi Programı", *Türk Ekonomisi*, S. 31, Yıl: 4, Ocak 1946, s. 3-7; Muhlis Ete, "Bir Ekonomi Planına ve Bir Ekonomi Şurasına İhtiyacımız Var", *Türk Ekonomisi*, S. 31, Yıl: 4, Ocak 1946, s. 8-9.

¹⁵ "Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Açılışı", s. 299-300; Türkiye'nin iktisadi kalkınma yollarının neler olduğu ile ilgili bilgi almak için Bk. İsmail Rüştü Aksal, "İktisadi Kalkınmamızın Yolları", *Türk Ekonomisi*, S. 142, Yıl: 13, Nisan 1955, s. 99-100.

¹⁶ Zekai Komsuoğlu, "Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Tetkik Gezisi", *Türk Ekonomisi*, S. 100, Yıl: 9, Ekim 1951, s. 307-308.

tamamlamıştır. Kurs çalışmalarına Türkiye’den kırk, Yugoslavya’dan altı, İsrail’den dört, Tunus ve Yunanistan’dan ikişer, Fransa, Fas, Portekiz, Malta, Kıbrıs ve Sudan’dan da birer kişi olmak üzere toplamda 60 üye katılmıştır. Çalışmalarda üyelerin üçte ikisi İngilizce ve kalanı da Fransızca’yı kullanmış, altı ana ders ise İngilizce olarak verilmiştir. Merkezin eğitim sorumluluğunu altı temel konferansçı yerine getirirken, çalışmalar üç-dört konferans yetkilisi tarafından günlük iki-üç saat seminer ve pratik çalışmalar şeklinde yürütülmüştür. Böylece hafta içi ortalama altı saat süren bir öğretim sürecinin gerçekleştirildiği görülmektedir. Yabancı ülkelerden gelen ve ortalama iki üç saat konferans veren yetkililer; Milli Ekonomi Program ve Planları, Çok Amaçlı Kalkınma Projeleri, Sanayi Kalkınma Projeleri, Çiftlik İdaresi, İnsan Beslenmesi, İşgücü Problemlerinin Kalkınma Projeleri ile Münasebetleri, Balıkçılık, Koruyucu Hekimlik ve Ormancılık konularına temas etmiştir. Ayrıca Türk yöneticiler tarafından Çeşitli Ziraat Kalkınma Projeleri, Türkiye Ziraat ve Hayvancılığı, Türkiye Karayolları Şebekesi ve Yol Kalkınma Projeleri, Türkiye Turizm Kaynakları, Türkiye Pamukçuluğu, Türkiye Sanayi ve Kalkınma Bankası ve Atatürk İnkılabı gibi konularda da bilgiler verilmiştir. Kalkınma Projesinin hafta sonu etkinliği olarak da Ankara ve çevresine 20 günde sekiz gezi düzenlenmiştir.¹⁷

Akdeniz Yetiştirme Merkezi’ne gelenler arasında çok değerli ilim adamları da yer almıştır. Bunlardan Profesör Mordecai Ezekiel, 1929 Ekonomik Krizinin atlatılması ve Birleşik Devletlerin kalkınmasında yürüttüğü icraatlarının baş mimarı olarak Merkezde ilmi istatistik yöntemleri ve iktisadi gelecekle ilgili konferans ve seminer görevlerini yürütmüştür. Yine Yetiştirme Merkezinde ekonomik kalkınma esaslarını ayrıntılarıyla ele alan Profesör H. W. Singer, 1930’lu yıllarda, Cambridge’de eğitim çalışmalarını yerine getiren bir ilim adamı iken, New York’ta Birleşmiş Milletler Teşkilatı İktisadi Kalkınma Şubesinin iktisatçısı olarak görev de yapmıştır. Dünya Kalkınma Bankası Uzmanlarından L. Kephart ve J. Alter ise seminer çalışmalarında iktisadi kalkınma hareketinin mali yönünü ele almıştır. Birleşik Devletlerin İçişleri Bakanlığından Albin D. Molohon Merkezde; teşkilat, teşkilatta insan ilişkileri, işletme konularını ele almıştır. Ayrıca çeşitli ülkelerden uzmanlar balıkçılık, ziraat, ormancılık, enerji, işçi münasebetleri gibi teknik alanlarda konferans vermiştir.¹⁸

Akdeniz Yetiştirme Merkezi’nin çalışmalarına 15 yerli uzman da katılmıştır. Bunlardan Emin Yümer *Türkiye’de Elektrik Enerjisi*; Vamık Tayşoğlu *Ziraat Deneme İstasyonları*; Akif Çakman *Tarımın Kalkınması*; İsmail Şener *Ziraat Kalkınma Projeleri*; Daniş Koper, *Yollar*; Orhan Mersinli *Yol Kalkınması*; Halim Alyot *Turizm Kaynakları*; Zeki Sayar *Pamukçuluk* ve Bülent Yazıcı *Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası* konularında faaliyetlerde bulunmuştur.¹⁹

3. Türk-FAO İlişkileri İçerisinde Diğer Faaliyetler

Türk-FAO ilişkilerinde Akdeniz Yetiştirme Merkezi çalışmaları dışında farklı faaliyetlerin de yürütüldüğü görülmektedir. Türkiye’nin 6 Nisan 1948’de FAO’ya üye olması, bu kuruluşla ilişkilerini geliştirip yardım ve yayınlarından yararlanması sonucunu ortaya koymuştur.²⁰ Bu tarihten itibaren aynı müessesenin 5 milyon dolar olan 1948 bütçesinin %1,5’ine tekabül eden 75

¹⁷ “Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Çalışmaları”, *Türk Ekonomisi*, S. 102, Yıl. 9, Aralık 1951, s. 355-361; Necmi Çelikel, “Aynı Ekonomik Olayları Kronolojisi”, *Türk Ekonomisi*, S. 102, Yıl: 9, Aralık 1951, s. 376; Çobanoğlu, *agm*, s. 240.

¹⁸ Çobanoğlu, *a.g.m.*, s. 240-241.

¹⁹ Çobanoğlu, *a.g.m.*, s. 239-241; Türkiye Sanayi ve Kalkınma Bankası hakkında ayrıntılı bilgi almak için Bk. Muhlis Ete, “Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası”, *Türk Ekonomisi*, S. 80, Yıl: 8, Şubat 1950, s. 27-29.

²⁰ *Ziraat Dergisi*, S. 142-143, Yıl: 16, Şubat-Mart 1956, s. 31; Buna mukabil 1948 den itibaren Türkiye’nin FAO’ya iştirak hissesi olarak aynı yıl bütçesinden 112.250 lira teklif edilmiştir. TBMM, *Tutanak Dergisi*, 1948 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 8, Toplantı: 2, C. 8, 26.12.1947, S. Sayısı: 30, TBMM Basımevi, Ankara, 1948, s. 70; TBMM, *Tutanak Dergisi*, 1949 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 8, Toplantı: 3, C. 16, 21.02.1949, S. Sayısı: 113, TBMM Basımevi, Ankara, 1949, s. 181.

bin dolarının aidat olarak istenmesi mukabilinde, bu tutarın karşılığı bulunan 211.890 liranın 24 Kasım 1948'de ABD'ye havale edildiği bilinmektedir.²¹

Öte yandan *FAO Türk Milli Komitesinin* teşkil edilip aynı komitenin kuruluş çalışmalarına dair yönetmeliği, 27 Ocak 1949 tarih ve 3/8711 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir.²² Ayrıca Tarım Bakanlığı Merkez Teşkilatı danışma birimleri arasında bulunan *FAO Genel Sekreterliğinin* de ihdas edildiği görülmektedir.²³

FAO ile ilgili örgütlenmelerin gerçekleştirildiği bir süreçte, *Birleşmiş Milletler Beyannamesinin* 55. maddesine dayanarak yaşam kalitesini yükseltmek ve herkese iş imkânı sağlayıp ekonomik ve sosyal yönden gelişmelerini desteklemek amacıyla uluslararası *Teknik Yardım İdaresi* teşkil edilmiştir. 1950'deki teknik yardım faaliyetinin *normal ve genişletilmiş teknik yardım programları* adı altında yürütüldüğü bilinmektedir. Bu suretle FAO'nun her alandaki yapılanmasına iştirak edilerek ilişkilerin geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.²⁴

Bu kuruluş 1950'de Dünyada tarım sayımı yapılmasını kararlaştırdığından hazırlık etütlerini gerçekleştirmek ve muhtelif ülkelerin imkânlarını tespit etmek üzere İstatistik Şube Müdürü Valantino Dore'yi Türkiye'ye göndermiştir. Dore, İstatistik Genel Müdürlüğünün tarım istatistik türü, veri toplama yöntemi, kontrol sistemleri ve yayın şekilleri hakkında bilgi aldıktan sonra FAO'nun hazırladığı Dünya Ziraat Sayımı soru kâğıdını, incelemesi ve ülkede uygulanma durumunun belirlenmesi amacıyla adı geçen Müdürlüğe tevdi etmiştir.²⁵

Benzer şekilde FAO ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı, ülkelerin sanayisine destek sağlayabilmek amacıyla uzman da göndermiştir.²⁶ FAO, melez mısır tohumu çalışmalarına da girişmiştir. ABD'li gıda ve tarım uzmanları, bu tohumların Asya ve Orta Doğu'da kullanımının, buralardaki verimi artıracacağı tespitinde bulunmuştur. Bu nedenle hazırlanan *Tohumluk Mısır Programı*, FAO'nun dünya üretimini artırmak için Washington'da 1949'da başlatıp uyguladığı geniş tohumluk mübadele programının bir parçasını oluşturmuştur. Karşılıklı yardım anlayışına da dayalı bu çalışmadan birçok ülkenin yararlandığı görülmektedir.²⁷

FAO, çekirge istilasına maruz kalması muhtemel ülkelere de yardım etmiştir. Çöl çekirgesinden zarar görecekt devletlere FAO tarafından temini kararlaştırılan teknik yardıma ait hazırlanan *Çekirge Teknik Yardım Ek Anlaşmasını* Türk Hükümeti adına imzalaması için Roma Büyükelçisine 20 Şubat 1953 tarih ve 4/292 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yetki verilmiştir.²⁸

FAO toplantılarına katılım için hükümetin bütçeden ödenek ayırdığı da bilinmektedir. Tarım Bakanlığı bütçesinden FAO'nun uluslararası konferans ve kongrelerine katılım gideri olarak 1951'de 71 bin dolar tahsis edilmiştir.²⁹ 1954'ün katılım payı için ise 100 bin lira taahhüt

²¹ BCA, Yer Bilgisi: 30-1-0-0-/87-549-9, Tarih: 23.11.1948.

²² BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2-/118-96-12, Tarih: 27.01.1949.

²³ Tarım Bakanlığı Teşkilat Proje Grubu, *Tarım Hizmetleri ve Teşkilatının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Rapor*, Ankara, 1964, s. 268; Öncel Zincirli, *Türkiye'de Tarım Teşkilatının Tarihçesi*, Ankara, 1994, s. 61; Nadir Yurtoğlu, *Demokrat Parti Dönemi Tarım Politikaları ve Siyasi, Sosyal, Ekonomik Hayata Tesirleri 1950-1960*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017, s. 33; 27.01.1949 tarih ve 3/8711 sayılı Kararname ile yürürlüğe konulan Milli FAO Komitesinin kuruluşu ve çalışması hakkındaki talimatnamenin ikinci maddesinin değiştirilmesi, 11 Şubat 1955 tarih ve 4/4405 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 138-118-6, Tarih: 11.02.1955.

²⁴ Normal ve Genişletilmiş Teknik Yardım Programlarının ayrıntıları için Bk. İşmen, *a.g.m.*, s. 304-306.

²⁵ BCA, Yer Bilgisi: 30-10-0-0/ 25-142-19, Tarih: 28.03.1947.

²⁶ Muhlis Ete, "Sanayimizde Müteşebbis ve Eleman Meselesi", *Türk Ekonomisi*, S. 11, Yıl: 10, Eylül 1952, s. 260.

²⁷ "Dünya Gıda ve Tarım Teşkilatının (FAO) Tohumluk Programı", *Türk Ekonomisi*, S. 110, Yıl: 10, Ağustos 1952, s. 242; Bu arada ABD, Türkiye'de yapılan mısır tarımıyla da ilgilenerek konunun uzmanı olan M. Robert C. Ehardt'ı Ankara'ya göndermiştir. Ziya Tataç, "Olaylara Bakış, Kasım, Aralık 1949, Ziraat Ekonomisi", *Türk Ekonomisi*, S. 80, Yıl: 8, Ankara, 1950, s. 38.

²⁸ BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 131-15-12, Tarih: 20.02.1953.

²⁹ TBMM, *Tutanak Dergisi*, 1951 Yılı Gider Bütçeleri, Dönem: 9, Toplantı: 1, C. 5, 19.02.1951, s. 367.

edilmiştir.³⁰ 1955'te 132.262 liraya yükseltileen FAO'ya katılım payının genel toplantı kararıyla 46.811 dolara çıkarılması, 1953 ve 1954 yılları için 32.582 liralık bir ödenme daha yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.³¹ 1956'da Tarım Bakanlığı bütçesinden FAO'ya katılım payı için 127.463 lira taahhüt edilmiştir.³² Bu pay 1957'de 165.330 lira olarak tespit edilmiştir.³³ 1958'de ise 178.823 lira olarak belirlenmiştir.³⁴ 1959'a gelindiğinde Tarım Bakanlığı bütçesinden FAO'ya katılım payı ödeneği büyük bir artış kaydederek 615.570 liraya çıkarılmıştır.³⁵ Bu pay 1960'da 632.100 lira ile en yüksek değeri kazanmıştır.³⁶

FAO'nun uluslararası kuruluşlarla teknik yardımın sağlanmasına yönelik anlaşmalar da yaptığı bilinmektedir. 3 Temmuz 1953 tarih ve 6114 sayılı *Türkiye Hükümeti ile Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı, Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı ve Dünya Sağlık Teşkilâtı Arasında Teknik Yardım Teminine Mütedair Esas Anlaşma ve Eklerinin Onanması Hakkında Kanun* bu antlaşmalardan biri olmuştur. 6114 sayılı Kanunla, yukarıda geçen kuruluşlarla Teknik Yardım temini konusunda 5 Eylül 1951'de Ankara'da imzalanan esas Anlaşma ve eki durumundaki mektuplar onanmıştır. Ayrıca Türkiye'ye yapılacak teknik yardımların ayrıntısını düzenlemek üzere Türk Hükümeti ile yukarıda yazılı teşekküller arasında imzalanması gereken teknik yardıma ait ek anlaşmaların, esas Anlaşmaya aykırı hükümleri ihtiva etmemek ve imzadan itibaren üç ay içinde TBMM'nin de onayına sunulmak şartıyla uygulanmasında Hükümet yetkili kılınmıştır.³⁷

Öte yandan 1953 yılı *Karşılık Paralar Programı* gereğince Tarım Bakanlığına ödenecek 10 milyon lira için FAO ile yapılan anlaşmanın imzalanması konusunda Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliğine 25 Mayıs 1954 tarih ve 4/2994 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yetki verilmiştir.³⁸

³⁰ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1954 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 9, Toplantı: 4, C. 28, 18.02.1954, S. Sayısı: 109, TBMM Basımevi, Ankara, 1954 s. 294.

³¹ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1955 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 10, Toplantı: 1, C. 5, 18.02.1955, S. Sayısı: 183, TBMM Matbaası Ankara, 1955, s. 321.

³² TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1956 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 20.02.1956, S. Sayısı: 59, TBMM Matbaası, Ankara, 1956, s. 282.

³³ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1957 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 10, Toplantı: 3, C. 17, 20.02.1957, S. Sayısı: 31, TBMM Matbaası, Ankara, 1958 s. 268.

³⁴ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1958 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 12, Toplantı: 1, C. 2, 19.02.1958, S. Sayısı: 61, TBMM Matbaası, Ankara, 1957 s. 237.

³⁵ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1959 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 11, Toplantı: 2, C. 7, 20.02.1959, S. Sayısı: 41, TBMM Matbaası, Ankara, 1959, s. 273.

³⁶ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1960 Yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 11, Toplantı: 3, C. 12, 19.02.1960, S. Sayısı: 43, TBMM Matbaası, Ankara, 1960, s. 294; 1961 yılında FAO'ya katılım payı olarak Tarım Bakanlığı bütçesinden tahsis edilen miktar için Bk. Kurucu Meclis, *Tutanak Dergisi*, 1961 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Mazbatası, 20.02.1961, S. Sayısı: 2, s. 168.

³⁷ TBMM, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 9, C. 35, 03.07.1953, s. 802; *Resmî Gazete*, S. 8454, 10 Temmuz 1953; TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1954 Yılı Masraf Bütçeleri, Dönem: 9, Toplantı: 4, C. 28, 18.02.1954 s. C/22; TBMM, *Zabıt Ceridesi* 1955 Yılı Masraf Bütçeleri, Dönem: 10, Toplantı: 1, C. 5, 18.02.1955, s. C/25; TBMM, *Zabıt Ceridesi* Masraf Bütçeleri, Dönem: 11, Toplantı: 1, C. 2, 19.02.1958, s. C/45; TBMM, *Zabıt Ceridesi*, Masraf Bütçeleri, Dönem: 11, Toplantı: 2, C. 7, 20.02.1959, s. C/47; 6114 sayılı Kanunun TBMM'de görüşülmesi ve oylanması ile ilgili bilgi almak için Bk. TBMM, *Tutanak Dergisi*, Dönem: 9, Toplantı: 3, C. 24, 101. Birleşim, 03.07.1953, s. 189-190.

³⁸ BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 136-47-7, Tarih: 25.05.1954; Ayrıca FAO ile varılan anlaşma gereğince serbest bırakılan 1 milyon liranın İş ve İşçi Bulma Kurumuna ödenmek üzere Özel İhtisas Yardım Hesabına kaydı, 25 Mayıs 1954 tarih ve 4/2996 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 136-47-9, Tarih: 25.05.1954; Sanayi ve tarım üretiminin artırılmasını öngören bir programın uygulanmasını temin etmek üzere FAO İdaresi ile bir anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşmaya dayanarak Karşılıklı Paralar Fonundan 22 Haziran 1954'te serbest bırakılarak TC Merkez Bankasındaki Hazine hesabına alınacak 1.520.000 liranın 1954 yılı bütçesine bağlı A/1 işaretli cetvelin Çalışma Vekâleti kısmının sonunda açılan 940. Fasla tahsisat kaydedilmesi, 30 Haziran 1954 tarih ve 4/3204 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 136-57-17, Tarih: 30.06.1954; Marshall Planından hibe niteliğinde yapılan yardımlar, çeşitli tesis, makine, malzeme ve teknik elemanlar temin etmek üzere harcandığından ilgili kurumlar tahsis edilen dolarların karşılığını Türk Lirası olarak Merkez Bankasına yatırmıştır.

Orta Doğu ve Akdeniz ülkelerinde bir *Zirai İstatistik Öğretim Merkezi* açmayı da teklif eden FAO, gider olarak 1955 bütçesine tahsisat koymuştur. Merkezin Ankara'da açılması, bu şehrin uluslararası kültür hareketliliğine katkı sağlaması bakımından uygun görülmüş, bütçesinin İstatistik Genel Müdürlüğünden karşılanması için 50.000 liralık bir ödenek ayrılmıştır.³⁹

Türkiye'nin üye olduktan sonra FAO ile ilişkilerini artırmaya gayret ettiği, bu kuruluşun çeşitli teknik komite, komisyon ve çalışma grubu toplantılarına katılıp tesis ve laboratuvar açmasından anlaşılmaktadır. FAO ile işbirliği çerçevesince *Şap Aşısı Hazırlama Laboratuvarının* kuruluşu için Bakanlar Kurulunun 15 Şubat 1954 tarih ve 4/2383 sayılı Kararıyla Tarım Bakanı Nedim Ökmen'e yetki verilmiştir.⁴⁰ Akabinde FAO'dan istenen uzmanın gönderilmesi ve hazırlanan rapor doğrultusunda, Ankara'da bir şap laboratuvarının teşkili kararlaştırılmıştır.⁴¹

Ayrıca küçük ve orta ölçekli sanayinin teşviki amacıyla Türk Hükümeti ile FAO Türkiye Misyonu arasında yapılacak teknik yardım anlaşmasının imzalanması için 18 Ekim 1954'te Bakanlar Kurulu'nca *Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı Umumi Kâtipliğine* yetki verilmiştir.⁴²

Bu arada Türkiye'nin farklı alanlarda yetişmiş uzmanları da FAO'dan talep ettiği bilinmektedir. 1954'te FAO Teknik Yardımından gönderilen Ormancılık Araştırma Uzmanının ülkede çalışma süresi 1957 yılı başına kadar uzatılmıştır. Ayrıca 1955'te FAO Teknik Yardımı vasıtasıyla bir sebze uzmanı getirilmiştir. 1956'a gelindiğinde kauçuk, süne, melez mısır, orman yolları, bakteriyoloji ve suni tohumlama alanında talep edilen uzmanların da FAO tarafından Türkiye'ye gönderilmesi kararlaştırılmıştır.⁴³

Yine bu uzmanlardan Dr. Logothetis, süne ile ilgili araştırma yapmak ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde incelemelerde bulunmak amacıyla FAO tarafından 1956'da Türkiye'ye gönderilmiştir. Logothetis, incelemelerinin ardından Anadolu Ajansı'na yaptığı açıklamada; süne konusundaki araştırma ve mücadele örneği ile Türkiye'nin, dış ülkelere rehberlik edecek duruma geldiğini ileri sürmüştür.⁴⁴

Öte yandan FAO Teknik Yardım Fonu kapsamında ağaçlandırma, silvikültür ve kavakçılık⁴⁵ alanında üç yetkilinin birer yıl süreyle Türkiye'de çalışmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşlarla, Türk Hükümeti arasında imzalanan 5 Eylül 1951 tarihli Esas Anlaşma hükümleri çerçevesince, FAO'dan yapılan talep, kabul edilmiştir. Sözü geçen teknik yardıma dair 3 Temmuz 1953 tarih ve 6114 sayılı Kanun ve Esas Anlaşmaya uygun olarak hazırlanan Ek Anlaşma, FAO adına Türkiye Teknik Yardım Teşkilâtı Temsilcisi Chas H. Weitz ile Tarım Bakanı Nedim Ökmen tarafından imzalanmıştır. 6114 sayılı Kanunun ikinci maddesinin, teknik yardıma ait Ek Anlaşmaların TBMM'nin onayına sunulmasını gerekli

Merkez Bankasında bu iş için açılan hesaba *Karşılıklı Paralar Fonu* denilmiştir. DP, *Kalkınan Türkiye*, Desen Matbaası, Ankara, 1954, s. 113.

³⁹ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1955 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 10, Toplantı: 1, C. 5, 18.02.1955, S. Sayısı: 183, TBMM Matbaası Ankara, 1955, s. 112.

⁴⁰ BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 134-120-18, Tarih: 15.02.1954.

⁴¹ *Ziraat Dergisi*, S. 142-143, Yıl: 16, Şubat-Mart 1956, s. 31.

⁴² BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 137-85-13, Tarih: 18.10.1954.

⁴³ *Ziraat Dergisi*, S. 142-143, Yıl: 16, Şubat-Mart 1956, s. 32; Teknik yardımlardan yararlanarak yabancı ülkelere gönderileceklerin dönüş yolları FAO Teknik yardımından temin edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu suretle 5 memurun gidiş yolu için 4.999 lira ve Amerika'da bulunan 10 ziraatçı ve 1952 yılı içinde 20 ziraatçı ve 12 veteriner elemanın dönüş yolları için 42 X 2.000 = 84.000 lira Tarım Bakanlığının 1953 bütçesinden teklif edilmiştir. TBMM, *Tutanak Dergisi*, 1953 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 9, Toplantı: 3, C. 20, 16.02.1953, S. Sayısı: 108, TBMM Basımevi, Ankara, 1953, s. 242; TBMM, *Tutanak Dergisi*, 1953 Yılı Gider Bütçeleri, Dönem: 9, Toplantı: 3, C. 20, 16.02.1953, s. 372.

⁴⁴ *Tomurcuk*, C. 5, S. 55, Yıl: 5, Temmuz 1956, s. 14.

⁴⁵ FAO uhdesinde Uluslararası Kavak Komisyonunun teşkili ile ilgili çalışmalar için Bk. FAO, *Ormancılıkta ve Arazinin Değerlendirilmesinde Kavak*, Çev. Turgut E. Beşkök, Güven Basımevi, İstanbul, 1964, s. 7.

görmesi, 6 Mayıs 1955'te imzalanan (11) Numaralı Ek Anlaşmanın Tasdiki Hakkında Kanun Tasarısının hazırlanmasına yol açmıştır.⁴⁶

Daha sonra 26 Mart 1956 tarih ve 6705 sayılı *Hükümete Teknik Yardım Temini Hususunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı Arasında İmzalanan (11) Numaralı Ek Anlaşmanın Tasdiki Hakkında Kanun* kabul edilmiştir.⁴⁷ Bu kanunla ormancılık ve Türkiye'ye teknik yardım konusunda, Türk Hükümeti ile FAO arasında 6 Mayıs 1955'te Ankara'da imzalanan (11) numaralı Ek Anlaşma tasdik edilmiştir.⁴⁸

FAO ile Et ve Balık Kurumu arasında da sıkı bir ilişki kurulmuştur. Kurumun ihtiyaç duyduğu yabancı uzmanların getirilmesi, dış ülkelerde uygulanan yöntem ve üretimin artırılmasına yönelik çabalar, taraflar arasında değerlendirilerek elde edilen sonuçlar yürürlüğe konulmuştur.⁴⁹

FAO'nun 1960 yılında Dünyada ziraat sayımı yapılmasını kararlaştırması, Türkiye'de İstatistik Genel Müdürlüğü bütçesinden 150 bin liralık bir ödeneğin ayrılmasını sağlamıştır. 1960 sonbaharında ülkede yapılacak sayımda seçim malzemelerine ihtiyaç duyulması, 1959'da bu malzemelerin teminini zorunlu hale getirmiştir.⁵⁰

Bu arada FAO, *Akdeniz Kalkınma Projesi* kapsamında Profesör Fritz Baade başkanlığındaki bir heyeti Türkiye'ye göndererek araştırma raporu hazırlamasını istemiştir.⁵¹ Çalışmada ülkenin tarım ve tarımsal gelişmesi incelenirken, ilerleyen süreçte genel ekonomik sorunlar ve yatırımlar üzerinde durulmuştur. Konu ile ilgili hazırlanan ve FAO Raporu da adı verilen bu araştırmada; Türkiye'nin ekonomik ve sosyal sorunlarını çözmeye sanayileşmenin önem ve gerekliliği vurgulanmış ve incelemenin genel sonucu olarak, artan nüfusa yetecek miktarda gıda maddesi üretecek imkânı bulunduğu ve ihracatının da genişlediği ileri sürülmüştür. Raporun Türk Hükümeti nezdinde kısa sürede etkisini gösterdiği kabul edilmektedir. Bu bakımdan Tarım Bakanlığının *10 Yıllık Ziraat İnkişaf Programı* ve çalışmaları gerek FAO raporunda, gerekse Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde yapılan etüt ve raporlarda belirtilen esaslara uygunluk göstermiş ve bütün faaliyetler projelere dayandırılmıştır. Tarım Bakanlığının 1959'da yaptığı çalışmalar hedeflerin gerçekleştirilmesini temin edecek nitelikte görüldüğünden, adı geçen Bakanlığın her ihtisas alanındaki faaliyetlerinde gelişmeler kaydedildiği tespit edilmiştir.⁵²

⁴⁶ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, Türkiye'ye Teknik Yardım Temini Konusunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı Arasında İmzalanan (11) Numaralı Ek Anlaşmanın Tasdiki Hakkında Kanun Lâyihası ve Hariciye ve Ziraat Encümenleri Mazbataları, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 17.02.1956, S. Sayısı: 81, s. 2; Ayrıca TC Hükümetiyle FAO arasında teknik yardım teminine ait 10 B numaralı ek anlaşmanın imzalanması hususunda Tarım Bakanı Esat Budakoğlu'na yetki verilmesi, Bakanlar Kurulunun 20.02.1956 tarih ve 4/6760 sayılı Kararı ile onaylanmıştır. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 142-16-20, Tarih: 20.02.1956.

⁴⁷ TBMM, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 10, C. 38, 26.03.1956, s. 764; *Resmi Gazete*, S. 9276, 4 Nisan 1956.

⁴⁸ Teknik yardım temini hususunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı arasında imzalanan 11 Numaralı Ek Anlaşma hakkında ayrıntılı bilgi almak için Bk. TBMM, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 10, C. 38, 26.03.1956, s. 764-766; 6705 sayılı Kanunun TBMM'de oylama ve müzakere çalışmaları için ayrıca Bk. TBMM, *Zabıt Ceridesi*, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 38. Birleşim, 17.02.1956, s. 273; TBMM, *Zabıt Ceridesi*, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 49. Birleşim, 26.03.1956, s. 1284-1285.

⁴⁹ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, Masraf Bütçeleri, Dönem: 10, Toplantı: 3, C. 17, 41. Birleşim, 20.02.1957, s. 378; BCA, Yer Bilgisi: 30-1-0-0/ 105-658-1, Tarih: 24.03.1953.

⁵⁰ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1959 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 11, Toplantı: 2, C. 7, 20.02.1959, S. Sayısı: 41, TBMM Matbaası, Ankara, 1959, s. 115; 23 Mart 1959 ve 5622 sayılı *Sayımlar Kanunu*'nun ayrıntıları için Bk. TBMM, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 8, C. 32, 23.03.1950, s. 1321-1322; *Resmi Gazete*, S. 7469, 29 Mart 1950.

⁵¹ Hüsnü Himmetoğlu, "Amerika'nın Türkiye'yi Kalkındırma Programı Ne Olmalıdır", *İktisadi Yürüyüş*, C. 12, S.

282, Yıl: 12, 31 Ekim 1951, s. 12.

⁵² TBMM, *Zabıt Ceridesi*, Masraf Bütçeleri, Dönem: 11, Toplantı: 3, C. 12, 19.02.1960, s. 356; FAO raporunun ayrıntıları için Bk. *FAO Türkiye Raporu*, TC Ziraat Bankası 100. Yıldönümü Yayını, Ankara, 1962, s. 13-206; Cavit Orhan Tütengil, "Türkiye'nin Sorunları ve Prof. Dr. Fritz Baade", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, C. 24, S. 1-2, Yıl: Ekim Mart 1964, s. 113.

3.1. FAO'nun Türkiye'de Düzenlediği Toplantılar

FAO'nun gerçekleştirdiği çeşitli faaliyetlere ilave olarak Türkiye'de de toplantılar düzenlediği bilinmektedir. 1 Şubat 1949'da oluşturulan Ekonomi ve İstatistik Komisyonunun 2 Şubatta İstatistik Genel Müdürlüğünde; Gıda ve Tarım Komisyonlarının ise Tarım Bakanlığında başlattığı toplantı bunlardan biri olmuştur.⁵³

Bu arada *Türk Milli FAO Komitesi Ormanlık Şubesinin* 12 Ekim 1950'de düzenlediği toplantıda, köylülerin arazilerini afetlerden korumak amacıyla bir *Toprak Muhafaza Teşkilatı* kurulması teklifinin Tarım Bakanlığına sunulduğu bilinmektedir.⁵⁴

13-15 Mayıs 1952'de *Orman ve Orman Mahsulleri Akdeniz Meseleleri Tali Komisyonunun* İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinde gerçekleştirdiği üçüncü toplantı, FAO'nun Türkiye'de yürüttüğü önemli faaliyetler arasında yer almıştır.⁵⁵ Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in bu toplantının açılış konuşmasında yaptığı konuşmaya göre; orman ve orman ürünlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Milli servet durumunda bulunan ağaç toplulukları mikro organik âlemlerle bir bütün halindedir. Ormanın müşterek hayata verdiği mahsuller dışında, çevresine de bahşettiği, iklim, toprak ve su münasebetiyle ülkenin tarım ve kalkınmasına önemli katkı sağlamıştır.⁵⁶

Bu kuruluşun, 16 Haziran 1952'de *Milletlerarası Yakın Şark Buğday Islahı* adı altında bir konferans düzenleyerek Türkiye'deki faaliyetlerini sürdürdüğü bilinmektedir. İstanbul Yeşilköy'de Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in açılış konuşmasıyla başlayan konferansa İran, Irak, Pakistan, İngiltere ABD ve Türkiye katılmıştır. UNESCO delegeleri, FAO Bitki Yetiştirme Tali Bölüm Şefi Dr. L. E. Kirk ve aynı bölümden Dr. R. A. Silow'un da iştirak ettiği toplantıda tarım üretimini artırmak için yapılan çalışmalar ile bunların 70 ülkeye yansıtılması müzakere edilmiştir.⁵⁷

FAO'nun Türkiye'deki faaliyetleri *Akdeniz Ülkeleri Üçüncü Çayır, Mera ve Yem Bitkileri Kongresi*'nin tertip edilmesiyle sürdürülmüştür. 17 ülke delegesinin Ankara'da iştirakiyle düzenlenen kongre, 26 Mayıs 1954'te tamamlanırken, bir sonraki toplantının Lizbon'da yapılması kararlaştırılmıştır. Kongrenin kapanış gününde Orman Çiftliğinde delegelere verilen öğle yemeğinde, Tarım Bakanlığı yetkilileriyle Amerikan müşavir ve uzmanları bir araya gelmiştir. Yemekten sonra Eskişehir, Bursa, Yalova Çiftliği ve Karacabey Harasında incelemelerde bulunmak üzere bu delegelerin Ankara'dan ayrıldığı görülmektedir.⁵⁸

⁵³ *Ayın Tarihi*, No: 183, Yıl: 2 Şubat 1949, s. 2.

⁵⁴ Ziya Tataç, "Olaylara Bakış, Ekim-Kasım 1950, Ziraat Ekonomisi," *Türk Ekonomisi*, S. 90, Yıl: 8, Aralık 1950, s. 295; FAO Konseyinin 8 Mayıs 1950 tarihinde Roma'da yapacağı dokuzuncu toplantısına Türk Hükümeti adına Tarım Bakanlığı Müsteşarı ve Milli FAO Komitesi Reisi Süreyya Gence'nin delege ve Komite Genel Sekreteri Haralar Mera ve Çayır Uzmanı Osman Soysal'ın müşavir olarak katılmaları, 6 Nisan 1950 tarih ve 3/11001 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 122-30-20, Tarih: 06.04.1950.

⁵⁵ BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 131-18-15, Tarih: 04.03.1953.

⁵⁶ *Tarım Dergisi*, S. 3, C. 1, 1 Haziran 1952, s. 5-6; Ziraatın ormancılık ve birçok alanla ilişkisi vardır. Bu alanların ne olduğu ile ilgili bilgi almak için Bk. Ömer Celal Sarc, *Ziraat ve Sanayi Siyaseti*, Arkadaş Matbaası, İstanbul, 1934, s. 12; FAO'nun Şam'daki Gıda ve Tarım Planları Konferansına Pamuk İşleri Müdürü Niyazi Okanay'ın görevlendirilmesi, 27 Ağustos 1951 tarih ve 3/13660 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 126-69-10, Tarih: 27.08.1951; 1951 yılının ekim ayı içerisinde Roma'da yapılacak FAO Orman ve Orman Mahsulleri Komisyonunun dördüncü oturumuna Türk Hükümeti adına Orman Genel Müdürü Fuat Adalı'nın katılması, 21 Eylül 1951 tarih ve 3/13669 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 126-69-19, Tarih: 21.09.1951.

⁵⁷ *Ziraat Dünyası*, S. 32, Yıl: 3, Eylül 1952, s. 18.

⁵⁸ *Ayın Tarihi*, No: 246, Yıl: Mayıs 1954, s. 15; FAO teknik yardımından yararlanarak Türkiye'ye getirilecek Amerikan uyruklu William Nann, C. J. Kuiper ve William Gorton adlı uzmanların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde çalıştırılmaları, 11 Ekim 1954 tarih ve 4/3686 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 137-81-18, Tarih: 11.10.1954.

FAO ile İstatistik Genel Müdürlüğü arasında yapılan mutabakat gereği 18 Nisan 1955'te Ankara'da *Orta Doğu ve Akdeniz Memleketleri Ziraî İstatistik Öğretim Merkezi* hizmete girmiştir. Matematik istatistik yöntemlerinden örnekleme usulünün Orta Doğu ve Akdeniz ülkelerinde uygulanmasını temin etmek amacıyla faaliyete geçen Merkezin açılışına çeşitli ülkelerin ziraat, orman, su ve veteriner istatistikleriyle ilgilenen yetkilileri katılmıştır. On üçü Türkiye, üçü Tunus, ikişer kişisi Portekiz, Yunanistan, Yugoslavya ve İran, birer kişisi de İsrail, Habeşistan ve Kıbrıs'tan olmak üzere çalışmalara iştirak eden toplam 27 delege dışında, Ziraat Fakültesi ve İstatistik Genel Müdürlüğünün ikişer dinleyicisinin daha takip ettiği faaliyetler, 23 Temmuz 1955'te tamamlanmıştır.⁵⁹

3.2. FAO'nun Yurt Dışı Toplantılarına Türkiye'nin Katılımı

FAO'nun Türkiye haricinde yurt dışında da toplantılar düzenlediği bilinmektedir. Bu kuruluşun 21 Kasım 1949'da Washington'da gerçekleştirdiği toplantıya Bakanlar Kurulu'nun 22 Eylül 1949 tarih ve 3/9922 sayılı Kararı ile Ziraat İşleri Genel Müdürü Fuat Eren görevlendirilmiştir.⁶⁰

Yine FAO'nun 31 Ocak 1950'de melez mısır ziraatının geliştirilmesine yönelik Roma'da yapacağı uzmanlar toplantısına Hükümet adına Samsun Tohum Islah İstasyonu Müdürü Enver Diker'in iştirak etmesi, Bakanlar Kurulunun 12 Ocak 1950 tarihli toplantısında kabul edilmiştir.⁶¹ Öte yandan 17-28 Mayıs 1952 tarihleri arasında Türk Hükümetinin de katılımıyla Roma'da *Uluslararası Pamuk İstişare Komitesi* toplantısı yapılmıştır. Toplantıya Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürü Necati Turgay, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dairesi Başkan Yardımcısı Sedat Erzincan, Çukurova Pamuk Islah İstasyonu Müdürü Zeki Sayar ve Dış Ticaret Dairesi görevlilerinden Tuğrul Altunel katılmıştır. Dünyanın pamuk üretim, tüketim ve stok durumunun ele alındığı müzakerelerde rekoltenin zaman zaman maruz kaldığı buhran ve fiyat dalgalanmalarını önlemek için çok yönlü bir pamuk anlaşması üzerinde görüşme yapılarak konunun ayrıntılı bir şekilde Daimî Konseyce incelenmesi kararlaştırılmıştır. 1951'in pamuk üretim ve ihracat artışıyla ilgili Türk heyetince verilen bilgiler ilgi ile izlenirken, Daimî Konsey başkanlığına ABD Ziraat Departmanlarından Bay Weit seçilmiş, bir sonraki toplantının ise Washington'da yapılması planlanmıştır.⁶²

FAO ile Birleşmiş Milletler Teşkilatının Orta Doğu'nun kalkınma çabalarını desteklemek amacıyla yaptıkları girişimlerden biri de 1-14 Temmuz 1952 tarihleri arasında Beyrut'ta İstatistik Semineri düzenlemeleri olmuştur. Mısır, Sudan, Irak, İran, Ürdün, Lübnan, Kıbrıs ve Türkiye'den

⁵⁹ Hasan Asmaz, "İstatistik Tarihçesi Ziraat, Orman, Veteriner Sahasındaki Önemi", *Türkiye Ziraat Mecmuası*, S. 26, Yıl: Ağustos 1955, s. 45; *Ziraat Dergisi*, S. 142-143, Yıl: 16, Şubat-Mart 1956, s. 31; İzmir Motor Makine Okulu için FAO teknik yardımından bağış yoluyla gönderilecek tür, miktar ve özellikleri yazılı malzemenin gümrük vergisinden muaf tutulması, 7 Haziran 1955 tarih ve 4/5254 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 139-52-14, Tarih: 07.06.1955.

⁶⁰ BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 120-71-3, Tarih: 22.09.1949; FAO'nun 19 Temmuz 1949 tarihinde Londra'da tarım zararlıları ile ilgili yapacağı toplantıya gönderilecek İzmir Bornova Ziraat Mücadele İstasyonu Müdürü Nihat Eğriboz'a gündelik verilmesi, 24 Haziran 1949 tarih ve 3/9542 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 119-52-3, Tarih: 24.06.1949; FAO'nun 14 Kasım 1949'da Washington'da yapacağı yıllık toplantı için Washington Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Raif Olgun'un delege olarak katılmasına yetki verilmesi hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı için ayrıca Bk. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 121-85-6, Tarih: 01.12.1949.

⁶¹ BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 121-105-6, Tarih: 12.01.1950.

⁶² *Ayın Tarihi*, No: 223, Haziran 1952, s. 16; 18-24 Mayıs 1952 tarihleri arasında Ville de Valencia Del Cid' de yapılacak FAO'nun Akdeniz Ülkeleri Uluslararası İkinci Narenciye Kongresine Türk Hükümeti adına Antalya Bahçe Kültürleri İstasyonu Müdürü Dr. Ali Sami Yen'in katılması, 9 Mayıs 1950 tarih ve 3/14970 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 129-38-1, Tarih: 09.05.1952.

40 istatistikçi ve akademisyenin katıldığı seminerde, ülkelerin istatistik çalışmaları ele alınmıştır.⁶³

Bu kuruluşun, düzenlediği uluslararası toplantılara iştirak eden delegelerin bir kısım masraflarını da karşıladığı görülmektedir. Bağdat'ta 1955'te açılan *Yakın Şark Arazi Problemleri ve İskân Meseleleri Tekâmül ve Yetiştirme Merkezi*'ne katılanların bir kısım masrafları bu müessese tarafından karşılanmıştır. Ayrıca 4-25 Kasım 1955 tarihleri arasında Roma'da FAO Konferansının sekizinci toplantısına katılan Türk delegeleri, ülkeyle ilgili konularda görüşlerini ortaya koymuştur. Akabinde Türkiye'nin üç yıl süreyle FAO Konseyine üye seçilmesi, bu kuruluş içerisinde rol oynamaya başlamasının bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.⁶⁴

FAO'nun düzenlediği uluslararası kongre ve toplantılara Türk delegelerinin katılmayı sürdürdüğü görülmektedir. 31 Ekim-20 Kasım 1959 tarihleri arasında Roma'da yapılan FAO'nun 10. Konferansına; Dış İşleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun başkanlığında Roma Büyükelçisi Cemal Cevat Açıkalin, Uluslararası Ekonomi İşler Dairesi Başkanı Semih Günver, Tarım Bakanı Müsteşar Yardımcısı Enver Erlat ve Devlet Su İşleri Genel Müdürü Süleyman Demirel katılmıştır. Çeşitli kurumlardan 10 bürokratin de iştirak ettiği bu toplantıda 21 Ekim 1959 tarih ve 4/12434 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılımcıların masrafları karşılanmıştır.⁶⁵

Ayrıca Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatı, FAO ve diğer teşekküller arasında 1960 yılında yapılacak toplantı, kongre ve konferanslara Türkiye'den katılacak 53 yetkilinin ulaşım ücretleriyle yevmiyelerine 1959 yılı ödeneğine bakarak 20.000 lira fazlayla 195.000 lira tahsis edilmiştir.⁶⁶

Sonuç

FAO'nun 16 Ekim 1945'de Kanada'da kuruluşu Dünyada gıda ve tarımla ilgili yeni bir döneme girilmesinin önünü açmıştır. İkinci Dünya Savaşının sona erdiği ve harbin etkilerinin devam ettiği koşullar altında tarım üreticileri yeterli gıdayı üretemediğinden beslenme sıkıntısı yaşanmıştır. Dahası savaş sonrası şartlarına ilave olarak ülke ekonomilerinin geri ve yetersiz imkânları, bir kısım halkı açlık tehlikesiyle yüz yüze bırakmıştır.

Bu şartların ortadan kalkmaya başladığı 16 Nisan 1948'de Türkiye'nin FAO ailesine katılması, başta bölge ve Avrupa memleketleri olmak üzere birçok ülkenin gıda ve tarım sorunlarına eğilmesine vesile olmuştur. Bu süreçte FAO ve birçok uluslararası kuruluşun içerisinde yer aldığı etkinliklere ev sahipliği yapan Türkiye'nin, dış ülkelerde gerçekleştirilen kongre, konferans ve toplantılara da iştirak ettiği görülmektedir.

FAO'nun düzenlediği en önemli toplantılarından biri de Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Akdeniz ülkelerinin ekonomik kalkınmasını hızlandırmak ve gıda sıkıntısını önlemek amacıyla 1 Ekim 1951'de Ankara'da FAO, Birleşmiş Milletler, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası ve Türk Hükümeti yetkililerinin bir araya gelmesiyle *Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezi* açılmıştır. Bu Merkezin çalışmalarına, ev sahipliği yapan Türkiye

⁶³ Şefik Bilkur, "Beyrut İstatistik Seminerindeki Türk Heyetinin Faaliyetleri", *Türk Ekonomisi*, S. 109, Yıl: 10, Temmuz 1952, s. 199.

⁶⁴ *Ziraat Dergisi*, S. 142-143, Yıl: 16, Şubat-Mart 1956, s. 32.

⁶⁵ BCA, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 154-64-16, Tarih: 21.11.1959.

⁶⁶ TBMM, *Zabıt Ceridesi*, 1960 Yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 11, Toplantı: 3, C. 12, 19.02.1960, S. Sayısı: 43, TBMM Matbaası, Ankara, 1960, s. 294; Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatının yayınladığı beşince raporunda Türkiye ile ilgili tespitlerde bulunulmuştur. Bu tespitler hakkında bilgi almak için Bk. Aydemir Balkan, "Avrupa İktisadi İşbirliği (OECE) Raporunda Türkiye", *Türk Ekonomisi*, S. 130, Yıl: 12, Nisan 1954, s. 99-101; Avrupa İktisadi İşbirliği Bakanlar Konseyi'nin 1955 yılı Ocak ayında aldığı kararlarla ilgili Bk. Esad Tekeli, "Avrupa İktisadi İşbirliğinin Yeni Kararları ve Türkiye", *Türk Ekonomisi*, S. 141, Yıl: 14, Mart 1955, s. 80-81.

başta olmak üzere Yugoslavya, İsrail, Tunus, Yunanistan, Fransa, Fas, Portekiz, Malta, Kıbrıs ve Sudan'dan 60 üye katılmıştır. Yerli ve yabancı birçok ilim adamının katkı sağladığı seminer çalışmalarının düzenlenen gezilerle verimli hale getirilmesi, Türkiye ve Akdeniz ülkelerinin kalkındırılması yolunda önemli çabalar sarf edilmesi sonucunu ortaya koymuştur.

Öte yandan FAO, Profesör Fritz Baade başkanlığındaki bir heyeti *Akdeniz Kalkınma Projesi* kapsamında bir araştırma raporu hazırlaması için Türkiye'ye göndermiştir. DP Hükümetinin de isteğiyle gerçekleştirilen etkinliklerde ülkenin ziraî durumu, genel iktisadi sorunları ve yatırımları ele alınarak FAO Raporu adı verilen araştırmada değerlendirilmiştir. Raporla Türkiye'nin ekonomik ve sosyal problemlerini halletmede sanayileşmenin önem ve gerekliliğine işaret edilmiş, artan nüfusa yetecek miktarda gıda maddesi üretecek imkânı bulunduğu ve ihracatının da genişlediği ileri sürülmüştür.

Türkiye'nin FAO'nun içerisinde bulunduğu toplantılara temsilci göndermesi, İkinci Dünya Savaşının Avrupa ülkelerinde yol açtığı gıda ve tarım sorunlarını gidermede önemli bir görevi yerine getirmiştir. Türk delegelerinin toplantılarda yaptığı müzakere ve aldığı kararlar ülkenin ve dünyanın beslenme ve gıda sorunlarının masaya yatırılarak çözüm yolları aranmasına vesile olmuştur.

Netice itibarıyla 1948'den 1960 yılına kadar olan süreçte Türk-FAO ilişkilerinin toplantı ve etkinliklerle ileri bir seviyeye taşınması, ülkenin tarım, orman ve gıda sorunlarıyla mücadelesini kolaylaştırmıştır. Dahası, FAO'ya üye ülkelerin yakından takip edilerek bunlarla işbirliğine gidilmesi, Türk tarımının geliştirilip milli ekonomiye katkılar sağlamasına yol açmıştır.

Kaynakça

I. Arşiv Belgeleri

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, Yer Bilgisi: 30-10-0-0/229-539-11, Tarih: 09.05.1946.

_____, Yer Bilgisi: 30-10-0-0/25-142-19, Tarih: 28.03.1947.

_____, Yer Bilgisi: 30-1-0-0-/87-549-9, Tarih: 23.11.1948.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2-/118-96-12, Tarih: 27.01.1949.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 119-52-3, Tarih: 24.06.1949.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 120-71-3, Tarih: 22.09.1949.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 121-85-6, Tarih: 01.12.1949.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 121-105-6, Tarih: 12.01.1950.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 122-30-20, Tarih: 06.04.1950.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 126-69-10, Tarih: 27.08.1951.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 126-69-19, Tarih: 21.09.1951.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 129-38-1, Tarih: 09.05.1952.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 131-15-12, Tarih: 20.02.1953.

_____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 131-18-15, Tarih: 04.03.1953.

_____, Yer Bilgisi: 30-1-0-0/ 105-658-1, Tarih: 24.03.1953.

- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 134-120-18, Tarih: 15.02.1954.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 136-47-7, Tarih: 25.05.1954.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 136-47-9, Tarih: 25.05.1954.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 136-57-17, Tarih: 30.06.1954.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 137-81-18, Tarih: 11.10.1954.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 137-85-13, Tarih: 18.10.1954.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 138-118-6, Tarih: 11.02.1955.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 139-52-14, Tarih: 07.06.1955.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 142-16-20, Tarih: 20.02.1956.
- _____, Yer Bilgisi: 30-18-1-2/ 154-64-16, Tarih: 21.11.1959.

II. Resmi Yayınlar

A. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kanunlar Dergisi, Tutanak Dergisi ve Zabıt Ceridesi

TBMM, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 8, C. 32, 23.03.1950, s. 1321-1322.

_____, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 9, C. 33, 29.06.1951, s. 852.

_____, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 9, C. 35, 03.07.1953, s. 802.

_____, *Kanunlar Dergisi*, Dönem: 10, C. 38, 26.03.1956, s. 764-766.

_____, *Tutanak Dergisi*, 1948 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 8, Toplantı: 2, C. 8, 26.12.1947, S. Sayısı: 30, TBMM Basımevi, Ankara, 1948, s. 70.

_____, *Tutanak Dergisi*, 1949 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 8, Toplantı: 3, C. 16, 21.02.1949, S. Sayısı: 113, TBMM Basımevi, Ankara, 1949, s. 181.

_____, *Tutanak Dergisi*, 1951 Yılı Gider Bütçeleri, Dönem: 9, Toplantı: 1, C. 5, 19.02.1951, s. 367.

_____, *Tutanak Dergisi*, Dönem: 9, Toplantı: 1, C. 3, 96. Birleşim, 29.06.1951, s. 444.

_____, *Tutanak Dergisi*, 1953 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 9, Toplantı: 3, C. 20, 16.02.1953, S. Sayısı: 108, TBMM Basımevi, Ankara, 1953, s. 242.

_____, *Tutanak Dergisi*, 1953 Yılı Gider Bütçeleri, Dönem: 9, Toplantı: 3, C. 20, 16.02.1953, s. 372.

_____, *Tutanak Dergisi*, Dönem: 9, Toplantı: 3, C. 24, 101. Birleşim, 03.07.1953, s. 189-190.

_____, *Zabıt Ceridesi*, 1954 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Komisyonu Raporu, Dönem: 9, Toplantı: 4, C. 28, 18.02.1954, S. Sayısı: 109, TBMM Basımevi, Ankara, 1954 s. 294.

_____, *Zabıt Ceridesi*, 1954 Yılı Masraf Bütçeleri, Dönem: 9, Toplantı: 4, C. 28, 18.02.1954 s. C/22.

- _____, *Zabıt Ceridesi*, 1955 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 10, Toplantı: 1, C. 5, 18.02.1955, S. Sayısı: 183, TBMM Matbaası Ankara, 1955, s. 112, 321.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, 1955 Yılı Masraf Bütçeleri, Dönem: 10, Toplantı: 1, C. 5, 18.02.1955, s. C/25.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 38. Birleşim, 17.02.1956, s. 273.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, Türkiye'ye Teknik Yardım Temini Konusunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı Arasında İmzalanan (11) Numaralı Ek Anlaşmanın Tasdiki Hakkında Kanun Lâyihası ve Hariciye ve Ziraat Encümenleri Mazbataları, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 17.02.1956, S. Sayısı: 81, s. 2.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 49. Birleşim, 26.03.1956, s. 1284-1285.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, 1956 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 10, Toplantı: 2, C. 10, 20.02.1956, S. Sayısı: 59, TBMM Matbaası, Ankara, 1956, s. 282.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, 1957 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 10, Toplantı: 3, C. 17, 20.02.1957, S. Sayısı: 31, TBMM Matbaası, Ankara, 1958 s. 268.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, Masraf Bütçeleri, Dönem: 10, Toplantı: 3, C. 17, 41. Birleşim, 20.02.1957, s. 378.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, 1958 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 12, Toplantı: 1, C. 2, 19.02.1958, S. Sayısı: 61, TBMM Matbaası, Ankara, 1957 s. 237.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, Masraf Bütçeleri, Dönem: 11, Toplantı: 1, C. 2, 19.02.1958, s. C/45.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, 1959 Yılı Bütçe Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 11, Toplantı: 2, C. 7, 20.02.1959, S. Sayısı: 41, TBMM Matbaası, Ankara, 1959, s. 115, 273.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, Masraf Bütçeleri, Dönem: 11, Toplantı: 2, C. 7, 20.02.1959, s. C/47.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, 1960 Yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu Lâyihası ve Bütçe Encümeni Mazbatası, Dönem: 11, Toplantı: 3, C. 12, 19.02.1960, S. Sayısı: 43, TBMM Matbaası, Ankara, 1960, s. 294.
- _____, *Zabıt Ceridesi*, Masraf Bütçeleri, Dönem: 11, Toplantı: 3, C. 12, 19.02.1960, s. 356.
- KURUCU MECLİS, *Tutanak Dergisi*, 1961 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Mazbatası, 20.02.1961, S. Sayısı: 2, s. 168.
- _____, *Tutanak Dergisi*, Masraf Bütçeleri, 20.02.1961, S. Sayısı: 2, s. C/55.

B. Resmi Gazete

Resmi Gazete, S. 7469, 29 Mart 1950.

_____, S. 7851, 4 Temmuz 1951.

_____, S. 8454, 10 Temmuz 1953.

_____, S. 9276, 4 Nisan 1956.

C. Ayın Tarihi (Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü)

Ayın Tarihi, No: 183, Yıl: 2 Şubat 1949, s. 2.

_____, No: 214, Yıl: 30 Eylül 1951, s. 52.

_____, No: 223, Haziran 1952, s. 16.

_____, No: 246, Yıl: Mayıs 1954, s. 15.

III. Süreli Yayınlar

A. Dergiler

İktisadi Yürüyüş (1947)

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi (1964)

Tarım Bakanlığı Dergisi (1948)

Tarım Dergisi (1952)

Tomurcuk (1956)

Toprak Mahsulleri Ofisi (1955)

Türk Ekonomisi (1950-1955)

Türkiye Ziraat Mecmuası (1955)

Ziraat Dergisi (1956)

Ziraat Dünyası (1952)

IV. Kitaplar

DP, *Kalkınan Türkiye*, Desen Matbaası, Ankara, 1954.

FAO, *Ormancılıkta ve Arazinin Değerlendirilmesinde Kavak*, Çev. Turgut E. Beşkök, Güven Basımevi, İstanbul, 1964.

FAO, *Türkiye Raporu*, TC Ziraat Bankası 100. Yıldönümü Yayını, Ankara, 1962.

SARC, Ömer Celal, *Ziraat ve Sanayi Siyaseti*, Arkadaş Matbaası, İstanbul, 1934.

TARIM BAKANLIĞI TEŞKİLAT PROJE GRUBU, *Tarım Hizmetleri ve Teşkilatının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Rapor*, Ankara, 1964.

YURTOĞLU, Nadir, *Demokrat Parti Dönemi Tarım Politikaları ve Siyasi, Sosyal, Ekonomik Hayata Tesirleri 1950-1960*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017.

ZİNCİRLİ, Öncel, *Türkiye'de Tarım Teşkilatının Tarihçesi*, Ankara, 1994.

V. Makaleler

“Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Çalışmaları”, *Türk Ekonomisi*, S. 102, Yıl. 9, Aralık 1951, s. 355-362.

AKSAL, İsmail Rüştü, “İktisadi Kalkınmamızın Yolları”, *Türk Ekonomisi*, S. 142, Yıl: 13, Nisan 1955, s. 99-100.

ASMAZ, Hasan, “İstatistik Tarihçesi Ziraat, Orman, Veteriner Sahasındaki Önemi”, *Türkiye Ziraat Mecmuası*, S. 26, Yıl: Ağustos 1955, s. 45.

BAĞANA, Mehmet Ali , “Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu, FAO”, *Tarım Bakanlığı Dergisi*, S. 7, Yıl: 2, Nisan 1948, s. 4.

- BALKAN, Aydemir, “Avrupa İktisadî İşbirliği (OECE) Raporunda Türkiye”, *Türk Ekonomisi*, S. 130, Yıl: 12, Nisan 1954, s. 99-101.
- BİLKUR, Şefik, “Milletlerarası Ticaret ve İş Konferansı”, *Türk Ekonomisi*, S. 33, Yıl: 4, Mart 1946, s. 81-88.
- _____, “İstatistik Genel Müdürünün Amerika Tetkikleri”, *Türk Ekonomisi*, S. 85, Yıl: 8, Temmuz 1950, s. 161-162.
- _____, “Beyrut İstatistik Seminerindeki Türk Heyetinin Faaliyetleri”, *Türk Ekonomisi*, S. 109, Yıl: 10, Temmuz 1952, s. 199-200.
- ÇELİKEL, Necmi, “Aydın Ekonomik Olaylar Kronolojisi”, *Türk Ekonomisi*, S. 101, Yıl: 9, Kasım 1951, s. 344-346.
- _____, “Aydın Ekonomik Olayları Kronolojisi”, *Türk Ekonomisi*, S. 102, Yıl: 9, Aralık 1951, s. 376-377.
- ÇOBANOĞLU, Fuad, “Akdeniz Yetiştirme Merkezi ve İktisadi Kalkınmamız”, *Türk Ekonomisi*, S. 110, Yıl: 10, Ağustos 1952, s. 239-241.
- “Dünya Gıda ve Tarım Teşkilatının (FAO) Tohumluk Programı”, *Türk Ekonomisi*, S. 110, Yıl: 10, Ağustos 1952, s. 239-242.
- ETE, Muhlis, “Bir Ekonomi Planına ve Bir Ekonomi Şurasına İhtiyacımız Var”, *Türk Ekonomisi*, S. 31, Yıl: 4, Ocak 1946, s. 8-9.
- _____, “Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası”, *Türk Ekonomisi*, S. 80, Yıl: 8, Şubat 1950, s. 27-29.
- _____, “Sanayimizde Müteşebbis ve Eleman Meselesi”, *Türk Ekonomisi*, S. 11, Yıl: 10, Eylül 1952, s. 259-261.
- ETE, Muhlis ve BİLKUR Şefik, “Türkiye İçin Bir Ekonomi Programı”, *Türk Ekonomisi*, S. 31, Yıl: 4, Ocak 1946, s. 3-7.
- ERTUĞRULOĞLU, Mehmet, “İmar ve Kalkınma Bankası”, *Türk Ekonomisi*, S. 89, Yıl: 8, Kasım 1950, s. 263- 271.
- FER, Muhlis, “Milletlerarası Çalışma Teşkilatı ve Faaliyeti”, *Türk Ekonomisi*, S. 89, Yıl: 8, Kasım 1950, s. 251-256.
- GELEGEN, Turgut Fazlı, “FAO, Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Teşkilatı”, *Toprak Mahsulleri Ofisi*, S. 2, Yıl: 1, Mayıs 1955, s. 51-53.
- GÖKTÜRK, Hüseyin Avni, “Milletlerarası Çalışma Teşkilatı”, *İktisadi Yürüyüş*, C. 8, S. 172, Yıl: 8, 18 Şubat 1947, s. 6, 26.
- HİMMETOĞLU, Hüsnü, “Amerika’nın Türkiye’yi Kalkındırma Programı Ne Olmalıdır”, *İktisadi Yürüyüş*, C. 12, S. 282, Yıl: 12, 31 Ekim 1951, s. 12-13, 24.
- İŞMEN, İsmail, “FAO Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı”, *Türk Ekonomisi*, S. 100, Yıl: 9, Ekim 1951, s. 301-306.
- “Kalkınma Projeleri İktisadi Tahlil Enstitüsü Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Açılışı”, *Türk Ekonomisi*, S. 100, Yıl: 9, Ekim 1951, s. 291-300.
- KOMSUOĞLU, Zekai, “Akdeniz Yetiştirme Merkezinin Tetkik Gezisi”, *Türk Ekonomisi*, S. 100, Yıl: 9, Ekim 1951, s. 307-308.

TATAÇ, Ziya, “Olaylara Bakış, Kasım, Aralık 1949, Ziraat Ekonomisi”, *Türk Ekonomisi*, S. 80, Yıl: 8, Ankara, 1950, s. 37-46.

_____, “Olaylara Bakış, Ekim-Kasım 1950, Ziraat Ekonomisi”, *Türk Ekonomisi*, S. 90, Yıl: 8, Aralık 1950, s. 294-299.

TEKELİ, Esad , “Avrupa İktisadî İşbirliğinin Yeni Kararları ve Türkiye”, *Türk Ekonomisi*, S. 141, Yıl: 14, Mart 1955, s. 80-81.

TÜTENGİL, Cavit Orhan, “Türkiye’nin Sorunları ve Prof. Dr. Fritz Baade”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, C. 24, S. 1-2, Yıl: Ekim Mart 1964, s. 113.

VI. İnternet Kaynakları

“Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)”, [www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-gida-ve-tarim-orgutu-fao .tr.mfa](http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-gida-ve-tarim-orgutu-fao.tr.mfa), Erişim Tarihi: 26.09.2022.

**HISTORY
STUDIES**
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

223

15 / 1

Summary

The Food and Agriculture Organization (FAO) was established in Canada on October 16, 1945, ushering in a new era in agriculture and food. In Türkiye, two-thirds of the population were agricultural producers. In the years immediately following the Second World War, the population could not access sufficient food. Most people faced starvation due to the post-war conditions, an underdeveloped economy, and inadequate facilities.

Türkiye became a member of the FAO on April 16, 1948, when the post-war conditions began to wear off. Many states, including neighboring and European countries, began to address food and agriculture issues. After Türkiye became a member, it participated in numerous events (conferences, congresses, and meetings), which helped it develop international relations.

At a time when the FAO meetings were the order of the day, the International Technical Assistance Administration was established in accordance with Article 55 of the United Nations Declaration in order to raise living standards and ensure economic and social development by providing jobs for people. In this context, Türkiye carried out aid efforts in 1950 under regular and extended technical assistance programs. In this way, Türkiye joined FAO's organizations and improved its relations.

This institution decided to conduct an agricultural census in 1950 worldwide. Therefore, it commissioned Valentino Dore, Director of the Statistics Branch, to Türkiye to observe the preparatory efforts on site and to determine the possibilities of other countries. After Dore was informed about the types of agricultural statistics, data collection methods, control systems, and publication methods of the General Directorate of Statistics, he gave the World Agricultural Census questionnaire prepared by the FAO to this Directorate to evaluate it and determine its applicability.

An important FAO meeting was held in Ankara. On October 1, 1951, officials from the United Nations, the International Bank for Reconstruction and Development, the Turkish Government, and FAO met in Ankara and launched the Mediterranean Cultivation Center of the Institute for Economic Analysis of Development Projects to accelerate the economic development of the Mediterranean countries and prevent food shortages. Türkiye hosted the efforts of this Center but a total of 60 members from Yugoslavia, Israel, Tunisia, Greece, France, Morocco, Portugal, Malta, Cyprus, and Sudan participated in those efforts. Many local and foreign officials contributed to the seminar activities and trips, which was an important step for the advancement of the Mediterranean countries.

The Food and Agriculture Organization dispatched a delegation headed by Professor Fritz Baade to Türkiye to draw up a research report under the Mediterranean Development Project. Events were organized at the request of the Democratic Party Government. In those events, the delegation evaluated Türkiye's agricultural development and investments and published them as an FAO report. The report emphasized the significance of industrialization to solve Türkiye's financial and social problems. It also stated that Türkiye had the capacity to produce enough food to meet the needs of a growing population and that its exports grew.

Sending officials to FAO meetings was an important step in solving the food and agricultural problems caused by the Second World War in Europe. Delegates from Türkiye held discussions and made decisions at those meetings. As a result, they addressed Türkiye's and the world's nutrition and food issues and contributed to the development of international relations and peace.

In conclusion, relations between Türkiye and the FAO reached an advanced level through meetings and events held between 1948 and 1960, which helped Türkiye tackle its agricultural, forestry, and food problems. Moreover, Türkiye closely monitored and cooperated with FAO member countries, paving the way for the growth of agricultural production and its contribution to the national economy.

